

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н. Диана Петрова Иванова

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „професор“
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 2. **Хуманитарни науки**; професионално направление:

2.1. **Филология** (Съвременен български език)

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 96 от 19.11.2024 г. и в интернет-страницата на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) за нуждите на катедрата по Български език към Филологическия факултет на ПУ като единствен кандидат участва доц. д-р Красимира Ангелова Чакърва от същата катедра.

1. **Общо представяне на процедурата и кандидата**

Представените от кандидата комплект с материали на хартиен и електронен носител включва следните документи: 1. по процедурата за присъждане на акад. длъжност ‘професор’ и 2. за научноизследователска работа.

Със заповед № РД-22-438 от 18.02.2025 год. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на НЖ във връзка с процедурата за акад. длъжност „професор“ от доц. д-р Красимира Ангелова Чакърва. Документите и материалите, представени от кандидата, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на ПУ „Паисий Хилендарски“. По обем и проблематика публикациите съответстват на профила на конкурса и на изискванията за академичната длъжност „професор“. Участникът в конкурса е депозирал достатъчен брой научни трудове, публикувани след придобиване на научната степен ‘доктор’. Представените трудове разкриват научните интереси на кандидата в областта на съвременния български език (морфология) и се отнасят към проблематика, която влиза в компетенциите на авторката.

2. **Обща характеристика на дейността на кандидата**

Красимира Чакърва завършва спец. Българска филология в ПУ през 1989 г. с пълно отличие и същата година започва работа като учител по български език и литература в ОМГ „Акад. Кирил Попов“. От 1990 до 1993 г. е редовен докторант по бъл-

гарски език в ПУ, а непосредствено след това е избрана за хоноруван преподавател в ПУ (1993 – 1994). В периода 1994 – 2000 г. последователно преминава през длъжностите асистент и ст. асистент. След защита на дисертацията си през 2000 г. получава н. ст. ‘доктор’ и встъпва в длъжността гл. асистент по съвременен български език, а от 2006 г. заема и академичната длъжност ‘доцент’ в Катедрата по български език. Кр. Чакърова има богат административен и управленски опит: зам.-декан е на Филологическия факултет (2011 – 2015), а с втори мандат (от 2023 – досега); директор е на Департамента за езиково обучение, физическо възпитание и спорт в Университета по хранителни технологии в Пловдив (на втори трудов договор в периода 2006 – 2016 г.), а от 2019 досега е директор на Департамента за езикова и специализирана подготовка на чуждестранни студенти. От 2011 г. работи на граждански договор и в Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“ – гр. Пловдив като преподавател в магистърска програма „PR на арторганизациите“.

Дългогодишни ръководни дейности има като председател на секция „Филология“ към Съюза на учените – Пловдив (от 2009 г. досега); ръководител на Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ (от 2001 г. досега); член и ръководител на ЕГ към НАОА за програмна акредитация на висши училища в РБ (2011 – 2015); член на Асоциацията на преподавателите по български език като чужд и др.

Член е и на Факултетския и на Академичния съвет на ПУ; както и на редица редакционни колегии на периодически издания: Научни трудове на ПУ, Научни трудове на СБУ – Пловдив, сп. Славянски диалози (ПУ), сп. Съвременна лингвистика (СУ), Vivat Philologia. Съставител на колективни сборници от национални конференции за студенти и докторанти и др. С придобитите управленски умения и дългогодишен опит тя се утвърждава като авторитетен ръководител и организатор на редица мероприятия: ежегодни студентски и докторантски конференции, организатор на общофакултетската олимпиада по морфология; участва в кандидатстудентските кампании, в комисии по държавните изпити и мн. др. Успоредно с това показва активна научноизследователска дейност и редовно участва в национални и международни научни форуми. Изключително активно работи със студенти и докторанти (успешно защитили са 115 бакалаври и магистри и 8 докторанти).

Успешно се представя като ръководител и участник в 15 научни и организационни проекта и в научни конференции – от 2007 г. досега тя има общо 42 участия с доклади в национални конференции, национални с международно участие, от тях 8 са

международни. Кр. Чакърва е позната и уважавана с изследователските си постижения в научните среди. Нейните научни трудове са цитирани от български и чуждестранни езиковеди, което е отразено и в списъка на отбелязаните от авторката цитирания (23). Заслужено е носител на грамота за високи научни постижения на СУБ – Пловдив, както и награди за университетски и обществени дейности.

Кр. Чакърва участва в процедурата за професор с монографията „Категорията вид на глагола в съвременния български език“ (Пловдив, 2025), с „Помагало по българска морфология“ (2024) и с 14 статии: 4 в реферирани издания и 10 в нереферирани издания с научно редактиране. Извън конкурса тя представя и списък на 48 статии, публикувани в България след 2006 г.: 8 в реферирани издания и 40 в нереферирани; 7 от посочените статии са публикувани в чужбина (Русия, Унгария, Турция и Германия). Съавтор е и на 10 научно-приложни издания (тестове по езикова култура), както и на 24 научни рецензии и становища като участник в научни журита.

Основен труд в приложените публикации е монографията „Категорията вид на глагола в съвременния български език“, тема, значима за българската езиковедска наука, при разработката на която авторката си служи с нов подход на изследване и предлага нови интерпретации на въпроси, свързани с глаголният вид. Монографията обхваща 187 стр. и се състои от въведение, три глави, заключение и библиография. В уводната част са изложени в ясен и стегнат вид обектът, целите, задачите и теоретичните тези, които са в основата на изследването. В първа глава прави задълбочен аналитичен преглед на историята на проучванията върху категорията *вид* в българското езикознание, след което авторката се фокусира към въпроса за състава и структурата на функционално-семантичното поле на аспектиалността в българския език; разглежда основните концепции за глаголният вид, започвайки от първите и по-късни възрожденски граматикисти, като отбелязва, че въпреки интереса на възрожденските книжовници към граматичните въпроси, липсва ясна концепция по отношение на глаголният вид, което е обяснимо с оглед на времето, когато българската филологическа наука тепърва започва да се развива. Присъствието на диахронна част прави изследването цялостно, като представя различните виждания по проблематиката за *вида* в нейното начало, перспектива и развой. Проследява прецизно и историята на глаголният вид в синтетичните трудове през първата половина на XX век, както и дискусиите за категориалната същност на глаголният вид през втората половина на XX век, изтъквайки приносите на известни учени за развитието на българската аспектиология. Прегледът на изс-

ледванията в съвременната българистична и чуждестранна литература е направен задълбочено, като се проследяват различията в схващанията за вида на отделни автори.

В монографията си авторката доразработва проблематика, към която има дългогодишен интерес (заявен още в труд ѝ „Аспектуалност и количество“, 2003). Стъпвайки вече върху солидна теоретична основа, тя намира нова, неизследвана ниша, и насочва вниманието си към изясняване на въпроса за глаголния вид във втора глава (Глаголният вид като ядро на функционално-семантичната категория аспектиалност). В центъра на вниманието на авторката са неизследваните аспекти по тази проблематика, като с нова фактология утвърждава изказаната и преди своя теза, че „българският глаголен вид е тричленна лексикално-граматична категория, формирала се в резултат на сложни взаимодействия между частните функционално-семантични полета в сферата на аспектиалността“ (с. 69). В широк план и подробно тя прави формално-семантична характеристика на глаголните видове (имперфективи, перфективи и граматични итеративи), подкрепени със солиден ресурс от примери. Всъщност в тази част на изследването се поставят основните въпроси, свързани с по-нататъшния анализ на разглежданата тричленна лексикално-граматична категория. В трета глава авторката се спира на спецификите при функционирането на глаголните видове, като разглежда релациите: вид – време, таксис, вид на действието; имперфект – вид на глагола; вид на глагола – вид на действието и др. Интересна част от тази глава е и участието на глаголните видове в наративните системи на българския език, както и стилистичният потенциал, който носи глаголният вид. И тъй като някои въпроси, свързани с вида, във времето са дискутирани, в заключението на монографията са посочени основните изводи в авторския труд, а именно: научното развитие на българската аспектиология се свързва с авторските постижения от първата и втората половина на XX век; глаголният вид е ядро на функционално-семантичната категория *аспектуалност* (при определен общ признак); видът и глаголното време са автономни категории; глаголите от св. и несв. вид и итеративните глаголи са отделни лексикални единици и др. Към приносите на изследването можем да добавим и предложената нова дефиниция на категорията вид.

Представеният научен труд е резултат от дългогодишно проучване на авторката, той е сериозно обмислен и добре структуриран. Проучени са множество изследвания по темата и е предложен нов прочит и нови научни постановки по разглежданата проблематика, което определя и иновативния характер на изследването. Анализът и изводите се основават на примери, извлечени от ексцерпиран от художествени текстове

материал. Трудът завършва със заключение, в което са изведени и обобщени всички съществени изводи на основата на изложените факти. Използваната научна литература е богата, цитирани са авторитетни български и чуждестранни автори в проучваната тематична област.

В заключение ще посоча, че поставените цели и задачи в монографията на доц. д-р Красимира Чакърва са изпълнени. Тя се е спряла на редица специфични особености на глаголния вид, които многостранно анализира и иновативно интерпретира. Въпреки дискуссионния характер на проблематиката доц. Кр. Чакърва изразява свои собствени позиции, защитава тезите си аргументирано на теоретична основа и с примери, извлечени от литературни източници. С изводите си тя прави опит за коригиране на някои утвърдени постановки в българската морфология, свързани с глаголния вид, с което дава повод за бъдещи изследвания и върху други непроучени или спорни въпроси. Текстът е написан на ясен, достъпен и научно издържан език.

Наред с научните материали (монография и статии) представено е и „Помагало по българска морфология“ (2024), допълнено и актуализирано теоретико-практическо издание. По начина на структуриране и в съдържателен план помагалото е много полезно и улеснява студентите в теоретичната и практическата им подготовка. Съдържа три основни раздела (Задачи и текстове за семинарни упражнения по морфология на съвременния български език; Нов поглед към някои дискуссионни въпроси в морфологията на съвременния български език; Тематичен подбор на библиографските източници) и Приложение (Задачи и текстове за семинарни упражнения по морфология на съвременния български език).

Многобройните научни статии също очертават профила на Кр. Чакърва като един отлично подготвен езиковед.

3. Критични забележки и препоръки

Нямам такива.

Лични впечатления:

Познавам Кр. Чакърва повече от три десетилетия, а заедно с това и пътят на израстването ѝ като учен, преподавател, организатор и административен ръководител. Тя е отдадена на работата личност и успява да съвмести различни по характер дейности, които винаги завършват успешно. Особено ценна е работата ѝ със студентите и докторантите, като ги увлича в научното търсене.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените за оценка трудове съдържат резултати с определен принос в областта на българското езикознание и отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“. Въз основа на анализа на изследването „Категорията вид на глагола в съвременния български език“ (2025) както и останалата научна продукция съдържат *научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Резултатите от изследванията показват, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения. Поради гореизложеното убедено давам своята *положителна оценка* на постигнатите резултати и приноси, представени от рецензираните по-горе изследвания, и препоръчвам на научното жури да изготви доклад с предложение до факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на д-р Красимира Ангелова Чакърлова от Катедрата по български език при Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ на академичната длъжност ‘професор’ на ПУ „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование: 2. Хуманитарни науки; Професионално направление 2.1. Филология (Съвременен български език).

17.03. 2025 г.

Изготвил становището:

(подпис)

.....

(ак. дл., н. ст., име, фамилия)